

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021.gada 13.septembrī Nr. 6-1/517

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
pasts@ptac.gov.lv

Par viedokļa sniegšanu

Tiesībsargs ir saņēmis Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2021.gada 9.septembra vēstuli Nr. Nr. 7.1.-3/8064/L-348 *Par viedokļa sniegšanu*, kurā tiek norādīts uz iespējamu diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu dzimuma dēļ (turpmāk - Iesniegums). Iesniegumā ir vērsta uzmanība uz SIA [C], reģistrācijas Nr.[4.....7] (turpmāk – Autoskola) interneta vietnē [<https://...>] (turpmāk – Vietne) publicēto akcijas piedāvājumu [sievietēm saņemt teorijas apmācību bez maksas]. Šāda akcija tiek rīkota katru gadu.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs lūdz tiesībsargu, pamatojoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.¹pantu izvērtēt, vai netiek pārkāpts atšķirīgas attieksmes aizliegums.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11. panta pirmo un otro daļu, tiesībsarga funkcijas ir „*veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību; sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu*”, kā arī saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.¹pantu tiesībsargs izskata patērētāju tiesību strīdus tiktāl, ciktāl tas skar diskriminācijas aizlieguma pārkāpumus.

Tiesībsargs, izvērtējot minēto, norāda:

[1] Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.¹panta pirmo un otro daļu piedāvājot preci vai pakalpojumu, pārdodot preci vai sniedzot pakalpojumu, aizliegta atšķirīga attieksme patērētāja dzimuma [...] dēļ. Savukārt atšķirīga attieksme pret patērētāju pieļaujama, ja preces vai pakalpojuma piedāvāšana, preces pārdošana vai pakalpojuma sniegšana tikai vai galvenokārt viena dzimuma [...] dēļ ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.

Tātad, lai arī preces/ pakalpojumi ir jāsniedz nevērtējot dzimuma piederību, tomēr normatīvais regulējums atsevišķos gadījumos pieļauj izņēmumu, ja tas ir pamatots.

[2] Konkrētajā gadījumā norādītajā Piedāvājumā Autoskolas Vietnē var redzēt, ka Autoskola piedāvā akciju 8.martā tikai sievietēm, dāvinot teorijas apmācību A un B

kategorijas transportlīdzekļu vadīšanā bez maksas; ir nepieciešams pieteikties laika posmā no 7. - 9. martam, kā arī apmaksāt rēķinu vienas darba dienas laikā, turklāt šī akcija attiecas tikai uz jaunajiem klientiem.¹ Līdz ar to var secināt, ka Autoskola piedāvā atlaidi, balstoties uz piederību konkrētam dzimumam, ir noteikts konkrēts datums, kad ir jāpiesakās, kā arī norādīts, ka konkrētā atlaide ir dāvana Starptautiskajā sieviešu dienā (8. marts).

Turpmāk tekstā tiks vērtēts, kādus pakalpojumus Autoskola piedāvā; no kādiem aspektiem veidojas kopīgā apmācību cena; kāds ir pamatojums atlaidei (vai tas ir samērīgs).

[2.1] Autoskola piedāvā apmācības šādās transportlīdzekļu kategorijās – AM, A, B, BE, C, CE, D, 95. kods, Pirmā medicīniskā palīdzība (kopā 9 kategorijas). Apmācību kopējo cenu (izņemot pirmo medicīnisko palīdzību) veido šādi aspekti - maksa par teorijas apmācību, maksa par dokumentu noformēšanu, maksa par praktisko apmācību un maksa par CSDD izdevumiem. Tātad kopējā cenā ietilpst ir četri aspekti, katram no tiem ir noteikta sava summa, savukārt summa katrā aspektā ir atšķirīga gan pēc būtības, gan atkarībā no transportlīdzekļa kategorijas. Piemēram, praktiskās apmācības izmaksas atšķiras B un CE kategorijas transportlīdzekļiem.²

Līdz ar to, pat ja sievietēm par teorijas apmācību nav jāmaksā, ir jāmaksā par dokumentu noformēšanu, praktisko apmācību un CSDD izdevumiem.

[2.1.1] Teorijas apmācību cena, atkarībā no transportlīdzekļa kategorijas, variē no 30.00-70.00 EUR. Piedāvājumā ir iespēja saņemt bezmaksas teorijas atlaidi mācībām par A (motocikls) un B (vieglā mašīna) kategorijas transportlīdzekļiem. Šajās kategorijās teorijas maksa ir 49.00 EUR.

[2.1.2] Vienlaikus ir nepieciešams norādīt, ka Autoskola pašlaik piedāvā atlaides teorijas apgūšanai visiem potenciālajiem klientiem, neatkarīgi no dzimuma. Kategorijās AM, A, B, BE, C, CE, D, 95. kods (astoņās no deviņām kategorijām) ir iespējams saņemt ievērojamu atlaidi, par teorijas apmācību maksājot 10 EUR. Akcija paredz [teorijas apmācības cenu noteikt atkarībā no pieteikšanās datuma].³ Līdz ar to var pieņemt, ka š.g. septembrī atlaides par teorijas apguvi var būt arī lielākas.

Tiesībsargs nevērtēs, cik bieži Autoskola nodrošina atlaides teorijas mācībām un kādā apmērā, tāpat netiks vērtēts, vai š.g. septembrī noteiktā atlaižu akcija mainās pa dienām (var pieņemt, ka atlaides apjoms ir atkarīgs no dienas), tomēr var secināt, ka atšķirība starp šīs vēstules sagatavošanas dienas (10.09.2021) teorijas apmācību izmaksām un 8. marta atlaidi ir 10 EUR.

[2.2] No Iesnieguma satura var secināt, ka Autoskola kā Piedāvājuma pamatojumu ir norādījusi Starptautisko sieviešu dienu (atbalsta akcija).

[2.2.1] Tiesībsargs vērs uzmanību, ka sievietes vēsturiski ir bijušas nostādītas sliktākā situācijā. Sieviešu tiesību aizstāve Klāra Cetkina 1910. gadā II Starptautiskajā strādājošo sieviešu konferencē piedāvāja pasludināt 8. martu par starptautisko sieviešu dienu, norādot, ka šī diena visās valstīs būtu jāatzīmē vienā dienā, tādējādi uzsverot sieviešu tiesības.⁴ Pašlaik Starptautiskajā sieviešu dienā ne tikai tiek pievērsta uzmanība sieviešu sasniegumiem sociālajā, ekonomiskajā, kultūras un politiskajā jomā, bet tiek norādīts arī uz vēl aizvien pastāvošo dzimumu nevienlīdzību. Starptautiskā sieviešu diena

¹ SIA [C] Pieejams: <<https://...>>

² Turpat. Kategorijas un cenas. Pieejams: <<https://...>>

³ Turpat. CE kategorija. Pieejams: <<https://...>>

⁴ International Women's Day. History. Pieejams: <<https://www.internationalwomensday.com/Activity/15586/The-history-of-IWD>>

nav vienas valsts, nevalstiskās organizācijas vai viena indivīda individuāla atbildība, bet gan visu cilvēku un dažādu grupu atbildība, lai aicinātu radīt pozitīvu pieredzi vai pārmaiņas sievietēm.⁵

Turklāt Latvijas Republikā saskaņā ar likuma “Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām” 2.pantu 8.marts – Starptautiskā sieviešu diena ir noteikta par atceres un atzīmējamo dienu.

Eiropas Savienības (turpmāk – ES) kontekstā ir nepieciešams uzsvērt, ka dzimumu līdztiesība ir viena no ES pamatvērtībām, jau 1957.gadā vienlīdzīgas darba samaksas principu iekļaujot Romas līgumā, turklāt pēdējo dekāžu laikā ES ir strādājusi pie dzimumu līdztiesības tiesiskā regulējuma, dzimumu līdztiesības perspektīvas integrēšanas visās politikas jomās, kā arī īpašiem mehānismiem, lai atbalstītu sievietes.⁶

Lai arī notiek darbs pie dzimumu līdztiesības nodrošināšanas, tomēr ES līmenī vidējās darba samaksas atšķirības ir 14,1% (attiecīgi sievietēm saņemot zemāku darba samaksu), kamēr Latvijā darba samaksas atšķirības ir 21,1 % (otrs sliktākais rādītājs starp ES valstīm).⁷

Dzimumu līdztiesības indeksā Latvija ierindojas 17.vietā (no 28 valstīm), lai arī, salīdzinot ar 2010.gadu ir uzlabojies gan sieviešu, gan vīriešu finanšu stāvoklis, ir pieaudzis augstskolu absolventu skaits un uzlabota piekļuve medicīniskajai aprūpei, joprojām pastāv dzimumu nevienlīdzība attiecībā uz algām, nevienmērīgu koncentrāciju izglītībā utt.⁸ Līdz ar to var secināt, ka Latvijai ir vēl daudz jāstrādā, lai ievērotu dzimumu līdztiesību pret sievietēm.

[2.3] Tiesībsargs norāda, ka brīdī, kad tiesiski un faktiski būs panākta vienlīdzība starp vīriešiem un sievietēm dzimumu līdztiesības ievērošana būs sasniegusi savu mērķi un nebūs nepieciešami īpaši atbalsta pasākumi dzimumu līdztiesības panākšanai. Pašlaik dzimumu līdztiesība pret sievietēm Latvijā netiek nodrošināta pilnā apjomā. Tādējādi, ja komersants vienu reizi gadā, atbilstoši valstī atzītai svētku, atceres vai atzīmējamai dienai, šīs dienas mērķgrupai rada īpašu akciju, atlaidi vai pasākumu, tas nav kvalificējams kā diskriminācijas aizlieguma pārkāpums.

[3] Tiesībsargs vērš uzmanību, ka tiesībsargs katru gadu saņem sūdzības par komersantu piedāvātām atlaidēm 8.marta ietvaros sievietēm. Tiesībsargs šīs atlaides nekvalificē kā diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu dzimuma dēļ. Tāpat dažādas atlaides/ akcijas Mātes un Tēva dienā netiek kvalificētas kā diskriminācijas aizlieguma pārkāpums ģimenes stāvokļa dēļ, izņemot ja viens komersants veic vienāda rakstura akcijas Mātes un Tēvu dienā, paredzot sliktākus nosacījumus vienai no akcijām.

Papildus tiesībsargs vērš uzmanību, ka 19.novembris ir Starptautiskā vīriešu diena, kas tika izveidota kā ekvivalents Starptautiskajai sieviešu dienai 1999.gadā.⁹ Latvijā šī diena nav iekļauta likumā “Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām”, tomēr ikvienam iedzīvotājam, nevalstiskajai organizācijai ir tiesības iesniegt šādu priekšlikumu izskatīšanai Latvijas Republikas Saeimā.

⁵ Turpat. Pieejams: <<https://www.internationalwomensday.com/Activity/15586/The-history-of-IWD>>

⁶ The European Union and Gender equality. Pieejams: <<https://charter-equality.eu/the-charter/the-eu-and-gender-equality.html>>

⁷ Gender pay gaps statistics. Eurostat. 2019, Pieejams: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics>

⁸ Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts. 2020.gada dzimumu līdztiesības indekss – Latvija. Pieejams: <file:///C:/Users/anete.ilves/Downloads/mhag20020lva_002.pdf>

⁹ International Men's day. Pieejams: <<https://internationalmensday.com/founders-statement/>>

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesībsargs konkrētajā gadījumā diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu dzimuma dēļ nekonstatē, vienlaikus norādot, ka iesniedzējam ir iespēja iestāties par dzimumu līdztiesības nodrošināšanu sievietēm (vienlīdzīga darba samaksa, vienlīdzīgas profesionālās izaugsmes iespējas, vienlīdzīga darbu sadale mājās, vienlīdzīga darbu sadale, ja nepieciešams aprūpēt citus ģimenes locekļus, piemēram, mazus bērnus vai vecākus), lai nākotnē izzustu nepieciešamība rīkot akcijas dzimumu līdztiesības nodrošināšanai.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību
nodaļas vadītāja

Ineta Rezevska

Anete Ilves,
anete.ilves@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu